

On Yedi Yaşında Bir Ergene Yönelik Cinsel Saldırı Sonrası Gelişen Epizodik Aurasız Migren Olgusu

*A Case of Episodic Migraine Without Aura Developed After Sexual Attack to a Seventeen Years
Old Adolescent*

Ozan KAYAR¹, Gülen Güler AKSU², Safinaz DİLA TAVAS³, Ahmet YILMAZ⁴, Fevziye TOROS⁵, Aynur ÖZGE⁶

Öz: Özellikle kızlar için ergenlik, cinsel saldırıya maruz kalma açısından kayda değer bir risk dönemidir. Bu dönemde cinsel saldırının çeşitli fiziksel ve ruhsal semptomlarla ilişkili olduğu bilinmesine rağmen çok az araştırma baş ağrısıyla ilişkisini ele almıştır. Bu olgu sunumunda ise erkek arkadaşının cinsel saldırısına maruz kalan, saldırıdan birkaç gün sonra ilk migren atağını yaşayan ve sonrasında belirginleşen baş ağrıları nedeniyle kliniğimize başvuran on yedi yaşında bir ergen kız çocuğu paylaşılmıştır. Yapılan nörolojik muayene neticesinde olguya epizodik aurasız migren tanısı konmuş, alınan anamnez sonrasında erkek arkadaşı tarafından üç ay önce cinsel saldırıya maruz kaldığını bildirmesi ve travma sonrası stres semptomlarının gözlenmesi üzerine olgu çocuk ve ergen psikiyatrisi kliniği ile konsülte edilmiştir. Gerçekleştirilen ruhsal değerlendirme sonrasında ise olguya ayrıca majör depresif bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğu tanıları konmuştur. Kliniğimizle koordineli olarak tedavi süreci devam eden olgumuzun ağrı sıklığı, süresi ve şiddetinin yanı sıra sürdürülen psikoterapi seanslarıyla birlikte travma sonrası stres belirtilerinde de belirgin bir azalma olduğu gözlenmiştir. Sadece cinsel istismar biçiminde değil, fiziksel ya da duygusal olarak deneyimlenen her türlü travmatize edici yaşantının ergenlerin yanında çocuklarda ve yetişkinlerde baş ağrısı ile ilişkisi konusunda, değerlendirme ve tedavi sürecinde multidisipliner yaklaşımın benimsenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aurasız migren, Cinsel saldırı, Ergenlik, Travma sonrası stres bozukluğu.

Abstract: Adolescence is a period of significant risk for sexual assault, especially for girls. Although it is known that sexual assault is associated with a wide range of physical and psychiatric symptoms during this period, very little researches have addressed its relationship with headache. In this case report, a seventeen-year-old adolescent girl exposed to sexual attack of her boyfriend and experienced the first migraine attack a few days after the abuse, was shared after she appealed our clinic. As a result of the neurological examination, the patient was diagnosed with episodic migraine without aura, and was consulted with the pediatric and adolescent psychiatry clinic after the anamnesis received after the patient reported that she had been exposed to sexual assault three months ago and symptoms of post-traumatic stress were observed. After the psychiatric assessment, the patient was diagnosed with major depressive disorder and post-traumatic stress disorder. In our case, whose treatment process is still continuing in coordination with our clinic, a significant decrease was observed in the symptoms of post-traumatic stress symptoms with the psychotherapy sessions, as well as the frequency, duration and severity of pain. It will be beneficial to adopt a multidisciplinary approach in the assesment and treatment process, considering that any psychological trauma experienced not only in the form of sexual abuse, but also physically or emotionally, is associated with headaches in children and adults as well as adolescents.

Keywords: Adolescence, Migraine without aura, Sexual assault, Post-traumatic stress disorder.

¹Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, ORCID: 0000-0002-1269-3719, pskozan@gmail.com

Asst. Prof., Çankırı Karatekin University

²Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, ORCID: 0000-0001-9555-3916, dr.gulen@hotmail.com

Assoc. Prof., Mersin University

³Dr., Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, ORCID: 0000-0002-3412-5835, dla_kul_79@hotmail.com

Dr., Mersin University

⁴Dr., Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, ORCID: 0000-0002-8851-7607, a.yilmaz86.21@gmail.com

Dr., Mersin University

⁵Dr., Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, ORCID: 0000-0001-5402-9157, fevziyetoros@gmail.com

Dr., Mersin University

⁶Dr., Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, ORCID: 0000-0003-2797-2398, aynurozge@gmail.com

Dr., Mersin University

Giriş

Flört şiddeti (dating violence), geçmişte ya da halihazırda flört edilen partner tarafından fiziksel, duygusal ve cinsel istismara maruz kalma deneyimi olarak tanımlanmaktadır (Niolon vd., 2017). Araştırmalar tarafından ergenlik dönemindeki kızların maruz kaldığı cinsel istismar deneyimlerinin özellikle bir flört ilişkisi içindeyken ve erkek arkadaşları tarafından gerçekleştirilme olasılığının ilk sırada olduğu bildirilmektedir (Fernet, Hébert, ve Brodeur, 2021; İmren, Ayaz ve Yusufoglu, 2013; Wincentak, Connolly ve Card, 2017). Bu şiddet türünü yaşayan birçok ergende majör depresif bozukluk (MDB), travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), yeme bozuklukları, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, madde kötüye kullanımı ve fiziksel sağlığı tehdit eden çeşitli durumların yaygın olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Devries vd., 2013; Exner-Cortens, Eckenrode, ve Bunge, 2017; McCauley, Breslau, ve Saito, 2015). Öte yandan bahsi geçen araştırmalarda da görüldüğü üzere çok çeşitli fiziksel ve ruhsal sorunlarla ilişkili olduğu bilinmesine rağmen araştırmacılar tarafından ergenlik döneminde cinsel saldırının migren tipi baş ağrısı ile ilişkisine doğrudan ve yeterince odaklanılmadığı söylenebilir. Nitekim var olan çalışmalar incelendiğinde bu dönemde cinsel saldırı sonrası deneyimlenen baş ağrılarının diğer somatik (mide bulantısı, kalıcı yorgunluk, uykusuzluk, önlenemeyen hızlı kalp atışları gibi) ve ruhsal yakınmalarla (anksiyete, depresif ruh hali gibi) birlikte semptomatik düzeyde ele alındıkları görülmektedir (Bonvanie, Van Gils, ve Janssens, 2015; Casanovas, Kramer, ve Clarke, 2021; Halpern, Tucker, ve Bengtson, 2013; Keswara, Murti ve Demartoto, 2017). Üstelik benzer nitelikteki araştırmalarda elde edilen verilerin daha çok migren ve diğer baş ağrısı bozukluklarına sahip erişkin örneklemden olduğu ve bu çalışmaların ise geriye dönük araştırma tasarımlarına sahip oldukları da dikkat çekmektedir (Brennenstuhl ve Fuller-Thomson, 2015; Tietjen, 2016; Tietjen, Buse ve Fanning, 2015). Bu olgu sunumunda ise erkek arkadaşının cinsel saldırısına maruz kalan, saldırıdan birkaç gün sonra ilk migren atağını yaşayan ve sonrasında belirginleşen baş ağrıları nedeniyle kliniğimize başvuran on yedi yaşında bir ergen kız çocuğu paylaşılmıştır.

Olgu Sunumu

On yedi yaşında kız ergen annesiyle birlikte çocuk ve ergen başağrısı polikliniğimize başağrısı yakınmasıyla başvurdu. Olguyla ve annesiyle gerçekleştirilen değerlendirme görüşmesinde, olgunun ilk kez üç ay önce deneyimlenen, frontal bölgelerde yerleşimli, zonklayıcı, tek taraflı ve yer değiştiren nitelikte baş ağrılarına sahip olduğu öğrenildi. Olgunun baş ağrıları ayda ortalama 10 kez tekrar ediyor ve 3-4 saat sürüyordu. Vizüel Analog Skala (VAS) ile değerlendirildiğinde olgunun baş ağrısı şiddeti 9 idi. Bunun yanında olgunun baş

ağrılarında bulantı, kusma, fotofobi ve fonofobi gibi semptomların sık eşlik ettiği, annesinde ve anneannesinde de migren tanısının bulunduğu bilgisi alındı. Olgunun serebral bilgisayarlı tomografi (BT) tetkikini de içeren laboratuvar sonuçları normal sınırlardaydı. Bunun üzerine ICHD-3 tanı kriterlerine göre olguya Aurasız Migren tanısı konuldu. Ancak alınan anamnez esnasında olgunun erkek arkadaşı tarafından üç ay önce cinsel saldırıya maruz kaldığını bildirmesi ve olguda aynı zamanda bazı dikkat çekici psikiyatrik bulguların (depresif duygudurum, ağlamaya meyil, tetikte olma hali gibi) gözlenmesi üzerine olgunun Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı ile konsülte edilmesi gereği de hissedildi.

Psikiyatrik Değerlendirme ve Tedavi Süreci

Çekirdek ailesiyle birlikte şehir merkezinden uzakta müstakil bir dağ evinde yaşayan olgunun annesi ilkokul mezunu, 52 yaşında bir ev hanımı; babası yüksekokul mezunu, 54 yaşında ve mevsimlik işçiydi. Olgunun kendisinden dört yaş büyük ve tıp fakültesinde okuyan bir ablası daha vardı. Ailenin maddi durumu oldukça düşüktü. Olgunun doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası süreçlerinde herhangi bir sorun yaşanmamıştı. Olgun, ilkokula başlarken herhangi bir uyum sorunu yaşamamış, okuma yazmayı yaşlılarıyla eş zamanlı olarak öğrenmişti. Aile içi dinamikleri incelendiğinde olgunun aile üyelerinin yaşadıkları evin konumunun da etkisiyle sosyal olarak izole bir yaşamlarının olduğu, bunun yanında babanın diğer üyeler üzerinde oldukça baskıcı, kısıtlayıcı ve saldırgan tutumlarının bulunduğu ve iletişimin aile içi üyeler arasında zayıf olduğu öğrenildi.

Görüşmede yaşadığı istismar deneyiminin sorulması üzerine olgu, on dokuz yaşında olan saldırganla internette tanıştıklarını ve bir yıla yakın süredir görüşmekte olduklarını, saldırgan askerlikten terhis edildikten kısa bir süre sonra staj çıkışında saldırganın evinde anal penetrasyonun varlığında cinsel saldırıya maruz kaldığını ifade etti. Buna ek olarak olgunun geçmişte istismar öyküsünün olmadığı ve yaşanan olaydan birkaç gün sonra ilk migren atağını deneyimlediği öğrenildi. Olaydan sonra saldırganın “*Ben istediğim zaman, istediğim yere gelmezsen ailene ve sana zarar veririm.*” diyerek olguyu tehdit ettiği, olgunun bunu arkadaşıyla, arkadaşının da rehber öğretmeniyle paylaştığı, bunun üzerine rehber öğretmenin anneyi okula çağırdığı, ardından anne tarafından adli sürecin başlatıldığı ve şikayetçi olduğu bilgisi alındı. Olgunun adli sürecinin halihazırda sürdüğü ve saldırganın açılan dava sonrasında kaçtığı öğrenildi.

Psikiyatrik değerlendirme görüşmesinde olguda, olay sonrasında depresif duygudurum, anhedoni, sürekli ağlama isteği, yoğun utanç, suçluluk ve değersizlik duyguları, derslere odaklanmakta zorlanma ve okula ilgide azalma gibi semptomların varlığının olduğu bilgisi

alındı ve gözlemlendi. Ayrıca olaydan sonra daha sık olmak üzere olgunun halihazırda ortalama on beş günde bir yaşadığı ve olayla ilgili kabuslar görmesinin neticesinde uykusundan ani kalkmalarının olduğu, uykuya dalmakta zorluk yaşadığı ve uykuda diş gıcırdatmalarının arttığı öğrenildi. Bunun üzerine olguya DSM-V tanı kriterleri göz önünde bulundurularak majör depresif bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğu tanıları kondu. Tedavisinin çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniği ile koordineli olarak yürütülmesine karar verilen olguya yönelik, yaşanan sık ve şiddetli migren atakları için profilaktik tedavi ve atak tedavisinin yanında antidepresan tedavisi ve düzenli psikoterapi seanslarına başlandı. Ayrıca görüşmede bazı travmatik ve depresif belirtilerin gözlenmesi üzerinde annenin iyilik halinin olgu üzerinde güçlü ve olumlu etkiler yapacağı da düşünülerek anne, hastanenin erişkin psikiyatri polikliniğine sevk edildi. Erişkin psikiyatrisiyle gerçekleştirilen konsültasyon neticesinde ise annede de majör depresif bozukluk tanısının var olduğu ve anneye antidepresan tedavisine başlandığı öğrenildi. Halihazırda tedavisi devam eden olgunun ağrı sıklığı, süresi ve şiddetinin yanı sıra sürdürülen psikoterapi seanslarıyla birlikte depresyon ve travma sonrası stres belirtilerinde de belirgin bir azalma olduğu gözlemlendi. Çalışma öncesinde hasta ve yakını olgu sunumunda yer verilen bilgilerin akademik amaçlı kullanımı hakkında bilgilendirildi ve sözlü ve yazılı onamları alındı.

Tartışma ve Sonuç

Paylaşılan bu olgu sunumunun öncelikli amacı, baş ağrısı şikayetiyle gelen ve yardım arayışında olan ergenlerin değerlendirme sürecinde klinisyenler tarafından nörolojik öykülerinin yanında psikiyatrik öykülerinin de ayrıntılı olarak ele alınmasının, ayrıca bu hastalarda erken tanı ve multidisipliner tedavinin önemine vurgu yapmaktır. Özellikle migren ve cinsel istismar sonrası meydana gelen ve ek dezavantaj içeren ruhsal durumlar, yaygın olarak bir arada görülmesine rağmen çocuk ve ergenlerin baş ağrılarının değerlendirme ve tedavi sürecinde birçok hekim tarafından göz ardı edilebilmektedir (Rittenberger, Ostrowski-Delahanty ve Woods, 2021). Biyopsikososyal model bağlamında ele alınması önerilen bir hastalık olarak kabul edilen migren, yaşanan travmalarla birlikte görülme sıklığında artış gösterebileceği ve fenotipik transformasyon geçirebileceği gibi olgumuz özelinden de bakıldığında ilk prezentasyonunu fiziksel olduğu kadar psikolojik travma sonrasında da gösterebilir (Huang vd., 2019). Değerlendirme esnasında olgumuzda migrenle ilişkili travmatik ve ruhsal mekanizmaların rolünün farkına varılmasının ve multidisipliner iş birliğinin varlığının, alternatif ve daha etkin bir tedavi sürecinin önünü açtığı söylenebilir. Dahası araştırmacılar tarafından cinsel istismar deneyimi sonrasında görülen TSSB'nin bireylerde epizodik migrenin kronik migrene dönüşümünü hızlandırdığı, kronik migren tanısı olanlarda

TSSB tanısının daha sık görüldüğü bildirilmektedir (Radat, 2021; Buse, Silberstein, ve Manack, 2013). Bu bağlamda olgumuzda migren tanısının epizodik nitelikte olmasının ve tedaviye erken başlanmış olmasının hastalığın kronikleşmesi açısından seyri üzerinde olumlu bir etkiye yol açacağı düşünülmektedir. Nitekim tedavi süreci devam eden olgumuzda kombine tedavi ile birlikte migren ataklarının sıklığı, süresi ve şiddetinde zamanla azalmanın olduğu gözlenmiştir.

Araştırmalar bir flört ilişkisi içindeyken partnerleri tarafından cinsel saldırıya uğrayan özellikle ergen kızların başta TSSB, majör depresif bozukluk ve anksiyete bozuklukları gibi psikopatolojilerin yanında (Devries vd., 2013; Exner-Cortens vd., 2017; McCauley vd., 2015), cinsel istismar mağduriyeti varlığında migren ve gerilim tipi baş ağrıları gibi nörolojik bozukluklar geliştirme açısından risk altında olduklarını göstermektedir (Peterlin, Nijjar ve Tietjen, 2011; Tietjen vd., 2015). Var olan bütün bu çoklu risk etmenleri ise bu bireylerde halihazırda migren gibi baş ağrılarıyla birlikte azalan yaşam kalitesini daha da kötüleştirmekte ve ergenlerin kimlik gelişimi üzerinde de olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Koller, Diesner ve Voithl, 2019; Martin-Storey, 2015). Partneri tarafından maruz kaldığı cinsel istismarın ergen/kız olgumuz üzerindeki bahsi geçen yıkıcı sonuçları, “flört ilişkisinde cinsel şiddet” kavramının üzerinde durulması gereken bir diğer önemli konu olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuçlar bağlamında ergenlik döneminde flört ilişkisinde cinsel şiddet deneyiminin başka ek nörolojik ve psikiyatrik bozukluklarla ilişkili ve ciddi nitelikte bir toplum sağlığı sorunu olduğu göz önünde bulundurularak konuyla ilgili uygun ve etkili politikalar üretilmesinin oldukça önem arz ettiği kanaatindeyiz.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir: OK; Tasarım/ Dizayn: OK, GGA, SDT, AY; Denetleme: FT, AÖ; Veri toplanması ve/veya işlenmesi: OK, SDT, AY, AÖ; Analiz ve/veya yorum: OK, GGA; Yazıyı yazan: OK

Hakem Değerlendirmesi: İç/Dış bağımsız.

Teşekkür: Bu olgu sunumunda yer alan hastamıza ve olgunun yayınlanması ile ilgili desteğini esirgemeyen ailesine makaleye katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Buse, D. C., Silberstein S. D., Manack, A. N., Papapetropoulos, S., & Lipton, R. B. (2013). Psychiatric comorbidities of episodic and chronic migraine. *J Neurol*, 260(8), 1960-9. <https://doi.org/10.1007/s00415-012-6725-x>
- Devries, K. M., Mak, J. Y., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Pallitto, C. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340, 1527-1528. <https://doi.org/10.1126/science.1240937>

- Exner-Cortens, D., Eckenrode, J., Bunge, J., & Rothman, E. (2017). Revictimization After Adolescent Dating Violence in a Matched, National Sample of Youth. *J Adolesc Health*, 60(2), 176–183. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.09.015>
- Fernet, M., Hébert, M., Brodeur, G., & Théorêt, V. (2021). "When You're in a Relationship, You Say No, but Your Partner Insists": Sexual Dating Violence and Ambiguity Among Girls and Young Women. *J Interpers Violence*, 36(19-20), 9436–9459. <https://doi.org/10.1177/0886260519867149>
- Huang, M. H., Chan, Y. L. E., Hsu, J. W., Bai, Y. M., Huang, K. L., Tsai, S. J., & Chen, M. H. (2019). Risk of developing migraine among patients with posttraumatic stress disorder: A nationwide longitudinal study. *Taiwan J Psychiatry*, 33(4), 192. https://doi.org/10.4103/TPSY.TPSY_40_19
- İmren, S. G., Ayaz, A. B., Yusufoglu, C., & Arman, A. R. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Med J*, 26, 11-16. <https://doi.org/10.5472/MMJ.2012.02518.1>
- Koller, L. S., Diesner, S. C., & Voithl, P. (2019). Quality of life in children and adolescents with migraine: An Austrian monocentric, cross-sectional questionnaire study. *BMC Pediatr*, 19, 164. <https://doi.org/10.1186/s12887-019-1537-0>
- Martin-Storey, A. (2015). Prevalence of dating violence among sexual minority youth: Variation across gender, sexual minority identity and gender of sex-ual partners. *J Youth Adolesc*, 44(1), 211-224. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-0089-0>
- McCauley, H. L., Breslau, J. A., Saito, N., & Miller, E. (2015). Psychiatric disorders prior to dating initiation and physical dating violence before age 21: findings from the National Comorbidity Survey Replication (NCS-R). *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 50(9), 1357–1365. <https://doi.org/10.1007/s00127-015-1044-z>
- Niolon, P. H., Kearns, M., Dills, J., Rambo, K., Irving, S., Armstead, T., & Gilbert, L. (2017). *Preventing intimate partner violence across the lifespan: A technical package of programs, policies, and practices*. Atlanta: Government Printing Office.
- Peterlin, B. L., Nijjar, S. S., & Tietjen, G. E. (2011). Post-traumatic stress disorder and migraine: epidemiology, sex differences, and potential mechanisms. *Headache*, 51, 860-868. doi: 10.1111/j.1526-4610.2011.01907.x.
- Radat, F. (2021). What is the link between migraine and psychiatric disorders? From epidemiology to therapeutics. *Rev Neurol (Paris)*, 177(7), 821-826. <https://doi.org/10.1016/j.neurol.2021.07.007>
- Rittenberger, M., Ostrowski-Delahanty, S., & Woods, K. (2021). The impact of trauma exposure on headache outcomes. *Child Health Care*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/02739615.2021.1913163>
- Tietjen, G. E., Buse, D. C., Fanning, K. M., Serrano, D., Reed, M. L., & Lipton, R. B. (2015). Recalled maltreatment, migraine, and tension-type headache: Results of the AMPP Study. *Neurology*, 84(2), 132-140. <https://doi.org/10.1212/WNL.0000000000001120>
- Wincentak, K., Connolly, J., & Card, N. (2017). Teen dating violence: A meta-analytic review of prevalence rates. *Psychol Violence*, 7, 224-241. <https://doi.org/10.1037/a0040194>